

**A2 DARAJADAGI O'QUVCHILARGA GAPIRISH KO'NIKMALARINI
RIVOJLANTIRUVCHI MASHQLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH**

Mavlyutova Madina

Master of Termiz University of Economics and Service

Supervisor: Aliboyeva Nigina

PhD at Termiz State University

Annotatsiya. Mazkur maqolada A2 darajadagi o'quvchilarga gapirish ko'nikmalarini rivojlantiruvchi mashqlar tizimini takomillashtirish va kommunikativlikni oshirish masalalari yotib berilgan. Maqola davomida asosli fikr va mulohazalardan foydalanilgan.

Kalit so'zlar: A2 darajadagi o'quvchi, gapirish ko'nikmalarini rivojlantiruvchi mashqlar, kommunikativlik.

GAPIRISH KO'NIKMASI

tillarni o'rganishning muhim qismidir. Gapirish ko'nikmasining rivojlanishi turli xil subkompetentsiyalardan iborat. Ushbu kichik ko'nikmalar talaffuz, grammatika va so'z boyligidir. Gapirish qobiliyatlarini rivojlantirish darsda berilgan topshiriqlar va mashqlardan to'g'ri foydalanishga bog'liq.

Ingliz tilida tezlik bilan gapirish ko'nikmasiga kelsak, bu ko'nikma vaqt o'tgan sari tinimsiz mashg'ulotlar va o'z ustingizda ko'proq ishlash bilan tabiiy ravishda shakllanadi. Fikrlash va o'ylash jarayonida har bir kishi o'zi bilanmagan holda, ichidan o'ziga-o'zi gapiradi. Bu tabiiy hol. Hammamiz shunday qilamiz. Ingliz tilida gapirish ko'nikmangizni rivojlantirish uchun shu ichki o'z-o'ziga gapirish jarayoningizni to'liq ingliz tiliga o'tkazishga harakat qiling. Siz shu vaqtga qadar o'zbek tilida o'ylab kelgansiz, shuning uchun ingliz tilida o'ylashga ko'nikish bir oz qiyin bo'lishi va vaqt talab qilishi mumkin. Shoshilmang va o'zingizda ingliz tilida fikrlash, o'ylash odatini shakllantiring.

Ingliz tilida gapirish jarayonida aytmoqchi bo'lgan gapingiz uchun mos so'z topa olmay qolsangiz, o'zingizni yo'qotib qo'ymang va eslashga urinayotgan so'zingizning ma'nodoshini ayting, yoki shu so'zga ta'rif berib o'ting. Bunday qobiliyatga ega bo'lish uchun, albatta, sizda so'z boyligi yaxshi shakllangan bo'lishi kerak. Bundan tashqari, agar aytmoqchi bo'layotgan so'zingizni eslay olmasangiz, ma'nodosh so'zni ham topa olmasangiz, hech ikkilanmay suhbatdoshingizdan bu so'zning aytilishini so'rashingiz mumkin. Quyidagi

misolda keltirilganidek:–“What does your sister look like?” – “She’s very tall, and... um... she’s... what’s the opposite of ‘fat’?” –“Thin?” – “Yes! She’s tall

Chet tili kommunikativ kompetensiyasi shakllanishida muloqotdagi o’zgarishlar. Bilmay turgan so’zingizni so’rab olib, suhbatni davom ettirib ketishingiz butunlay jim bo’lib qolishga nisbatan ancha yaxshiroq yechim hisoblanadi. Ingliz tilida gapirishni o’rganish jarayonida o’zingizni erkin tuting va hayajonlanishsiz, butun e’tiborni gapirishga qarating. Gapirish jarayonida xatolarga yo’l qo’yish tabiiy ekanligini tushuning. Hech kim xatolarsiz o’rganmagan. Siz ham gapirishni o’rganishda xatolarga yo’l qo’yasiz. Muhimi, bu xatolarda to’xtab qolmasdan, gapirishning yuqoriroq, keyingi bosqichiga ko’tarilish va o’z ustida tinimsiz ishlash, ekanligini doim yodda tuting

Tilshunoslik vakolatlari og’zaki va yozma munozaralarni o’tkazish uchun tushunchalarni, fikrlarni, his-tuyg’ularni, dalillarni va fikrlarni ifodalash va izohlash orqali tildan foydalanish bilan bog’liq. Bunday shovqinlar yozma yoki og’zaki tilning grammatik, pragmatik va sosiolingvistik xususiyatlarini belgilovchi turli xil ijtimoiy va madaniy kontekstlarda yuz berishi mumkin.

Lingvistik kompetensiyalar aloqa kompetensiyalari bilan juda bog’liq va ular hatto teng deb qaraladi. Ilmiy ishlab chiqarish va aloqa sohasida lingvistik kompetensiyalar tilning, ayniqsa yozma tilning adekvat ishlatilishi bilan bog’liq bo’lib, ular quyidagilar bilan tavsiflanadi: yozma tildan etarli darajada foydalanish va tarkibni tuzish, ilmiy hujjatlarni o’quvchining ona tilida o’qish va yozish va hujjatlarni o’qish, yozish va boshqa ona tillariga, xususan, eng ko’p ishlatiladigan (masalan, ingliz tiliga) tarjima boshqa tilni to’liq bilishini anglatmasligi mumkin, ammo bu uning etarli darajada bo’lishi uchun etarli bo’lishi kerak. o’qish va talqin qilish.

Lingvistik kompetensiyalar axborot kompetensiyalari bilan ham bog’liqdir, chunki ilmiy hujjatlarni to’g’ri yozilishi va tadqiqot natijalarini tavsiflash turli xil ilmiy matnlarni tushunishda va ishlab chiqarishda qo’llab-quvvatlanadigan axborot izlash, tanlash, tuzish va qayta ishlash vakolatlarini namoyish qilishni talab qiladi. tomoshabinlar. Lingvistik kompetensiyalar turli jamoalar yoki tinglovchilar (ilmiy yoki keng omma) uchun mo’ljallangan, muvaffaqiyatli ilmiy aloqani amalga oshirish uchun bir-biri bilan o’zaro bog’liq va o’zaro qo’llab-quvvatlanadigan [gobilyatlarni](#), bilimlarni va munosabatlarni o’z ichiga oladi. agar ular lingvistik nuqtai nazardan to’g’ri materiallangan bo’lsa, aloqa ma’lumotlarini etkazish va hatto undan foydalanish.

Ta’limning har qanday shaklida, lingvistik kompetensiyalar barcha odamlar uchun keng, ko’ndalang, ko’p qirrali va asosiy bo’lishi kerak, shuningdek har bir ilmiy madaniyat va intizomga xosdir (Reyzabal,

2012). Ushbu kompetentsiyalar o'qish kabi boshqa shaxsiy qobiliyatlar bilan juda bog'liq, chunki kim o'qimasa, to'g'ri yoza olmaydi. Ushbu vakolatlar mutaxassislar (ilmiy hamjamiyatlar) yoki keng jamoatchilikning (barcha ijtimoiy sohalarga ilmiy tarqalishi) turli guruhlardagi odamlarning jamoaviy o'zaro ta'siri va bilimlarini ishlab chiqarish uchun zarurdir. IHRT (2007) kabi xalqaro tashkilotlarning fikriga ko'ra, til kompetentsiyalari turli xil dasturlarga ega, ayniqsa og'zaki, yozma va AKTdan foydalanish ona tilida ham, boshqa tillarda ham ifodalangan. Biroq, ularning yozma tilda qo'llanilishi ta'kidlanadi, chunki bu shaxsning, muassasaning, mintaqaning yoki ilmiy intizomning ilmiy aloqasi qismi sifatida ro'yxatga olinishi va o'lchanishi mumkin bo'lgan ilmiy mahsulotlarni nashr etishda hal qiluvchi element hisoblanadi. Ilmiy matnlar va mahsulotlarni qurish uchun lingvistik vakolatlardan foydalanish quyidagilarni nazarda tutadi: ishlab chiqilayotgan mavzu bo'yicha ma'lum bilim darajasi, bu ayniqsa ilmiy adabiyotlardan foydalanish va boshqarish natijasida kelib chiqadi, ammo oldingi bilimlarni e'tiborsiz qoldirmasdan. ilmiy tarqatish hujjatlaridan kelib chiqqan (kognitiv kompetensiya deb tushuniladi); ishtirokchilar orasida aktual, sintaktik va leksik konvensiyalar bo'yicha individual va jamoaviy faoliyatni rivojlantirish; tildan etarli darajada foydalanish to'g'ri yozish uslubidan tashqari, olingan tanqidlarni tushunish, qaror qilish va harakat qilish qobiliyatiga ega bo'lib, fikrlar, faktlar, farazlar, nazariyalar, qonunlar va hissalarini ajratib turadi va yozma ravishda aytilgan narsalarning oqibatlarini engish qobiliyati, chunki bu bilimlarni ishlab chiqaradi, bunday g'oyalar ilmiy intizomdagi [epistemik omillarga aylanadi](#), bu yangi hissa yoki oldingilaridan keyingi ishlanma bo'lishi mumkin.

Har bir kompetentsiyani ilmiy ishlab chiqarish va aloqada qo'llash darajasi har bir ilmiy intizomga qarab o'zgaradi. Professor va tadqiqotchilar hech bo'lmaganda o'zlarining ilmiy intizomi doirasida o'rganilayotgan mavzularni aniqlash, tushuntirish, isbotlash va asoslash borasida yuqori darajadagi til vakolatlarini namoyish etishlari kerak (Camacho-Gonzalez & Quintanilla-Gatica, 2008). Bundan farqli o'laroq, axborot mutaxassislari ular hamkorlik qilayotgan ilmiy fanlar bilan bog'liq bo'lgan bir nechta bilimga ega bo'lishlari kerak, ammo ular boshqa fanlar bilan ishlashga moslasha olishlari kerak. Tilshunoslik kompetentsiyasi va ilmiy ishlab chiqarish va aloqa o'rtasidagi bog'liqlik quyidagilarni anglatadi: yetkazilishi mo'ljallangan narsaning kontekstual elementlarini aniqlash, ilmiy ishlab chiqarish jarayonlarini rejalashtirish, ilmiy tildan to'g'ri va to'g'ri foydalanish va matnlarni aniq va etarli darajada taqdim etish uchun semantik normalarni

qo'llash.tilshunoslar til va jamiyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni bilishadi.Ammo ular bunday munosabatlarni tasvirlashga muvaffaq bo'lishmadi.

Lisoniy tavsiflash ob'ekti bo'lgan fonologiya, leksika va sintaksis aloqa uchun ishlatiladigan kod tarkibidagi elementlarning faqat bir qismini tashkil etadi.Gapning (gaplar,gaplar,iboralar,so'zlar va h.k.) ma'nosi (lar) to'liq shakliga bog'liq emas;Ko'p narsa kim nima deganiga, kimga, qayerga, nima uchun, qanday usulda va qanday ta'sir qilishiga bog'liq.Boshqacha aytganda, nutq aytilgan vaziyatning konteksti juda muhimdir. Masalan,"Menga tuz bera olasizmi?" shaklda so'roq qilinadi, lekin ovqat xonasida muloyim iltimosni ifodalaydi.

Dell Xymes tomonidan kiritilgan kommunikativ kompetentsiya tushunchasi til pedagogikasida yondashuv usuli va texnikasida o'zgarishlarga olib keldi.Tilshunoslarning ta'kidlashicha, 'qoidalar mavjud, ularsiz grammatika qoidalari foydasiz bo'ladi. Foydalanuvchilarga to'g'ri jummalarni tuzishga imkon beradigan grammatik qoidalar va qandaydir kommunikativ maqsadlarni amalga oshirish uchun tillardan foydalanish qoidalari o'rtasida farq bor.Ba'zi ijtimoiy-tilshunoslar emas, ba'zi ijtimoiy-lingvistik printsiplar tilni o'qitishning asosiy iborasi bo'ldi.

REFERENCES:

1. Abdullayeva B.S. Fanlararo aloqadorlikning metodologik-didaktik asoslari (Ijtimoiy-gumanitar yo'nalishlardagi akademik litseylarda matematika o'qitish misolida). Ped.fan.dokt...diss. avtoref.

2. Apeltauer, Ernst (1997): Erst und Fremdsprachenerwerb. Eine Einführung. Fernstudieneinheit 15. Berlin: Langenscheidt, S. 68-132.

3. Абдиназаров, У. (2023). INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA GIPPOLOGIK TERMINLARNING LINGVISTIK TADQIQI. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(9).

4. Хошимхужаева, М. М. (2017). Мотивологический анализ английских, русских и узбекских фитонимов с компонентом-антропонимом. Проблемы истории, филологии, культуры, (1 (55)), 369-8. Mamatalieva N. Ingliz va o'zbek tillarida "Vatan" mazmunli aforizmlarning semantikasi va strukturasi. Filol.fanlari falsafa doktori diss. Termiz, 2023. – 149 b

5. Turaeva, U. (2021). Comparative study of uzbek and english legal terms legal linguistics: historical foundations, basic concepts and aspects. Berlin

Studies Transnational Journal of Science and Humanities, 1(1.6 Philological sciences).

6. Rakhmonkulova Yokutkhon Tukhtasin kizi. (2024). Philosophy of second language teaching. "XXI asrda innovatsion texnologiyalar, fan va ta'lim taraqqiyotidagi dolzarb muammolar" Nomli Respublika Ilmiy-Amaliy Konferensiyasi, 2(2), 54–58.

7. Raimov Lazizjon Alisherovich. (2023). Lexical-semantic and structural analysis of construction terminology: on the material of the uzbek and english languages. World Bulletin of Social Sciences, 22, 72-76.

8. Allayev Zafar. (2024). Development of oneirosphere in traditional china. "xxi asrda innovatsion texnologiyalar, fan va ta'lim taraqqiyotidagi dolzarb muammolar" Nomli Respublika Ilmiy-Amaliy Konferensiyasi, 2(2), 59–63.

9. Акабирова, Г. С. (2023). НАИМЕНОВАНИЕ МУЗЫКАЛЬНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В РУССКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ. Экономика и социум, (5-2 (108)), 549-552.

10. UMIDA T. Characteristics, Methods and Challenges of Translating Law Terminology //JournalNX. – Т. 6. – №. 11. – С. 312-316.

